

Toimintamallit kouluissa tapahtuvien lainvastaisten tekojen varalle

Toimintamallien kuvaukset laatinut ylikonstaapeli Matti Hirvonen, Kaakkois-Suomen poliisilaitos
Lisätietoa: **Alaikäisten rikoksiin puuttuminen - Oppimaan ilmainen verkkokurssi koulujen käyttöön**

Lainvastainen teko, joka täyttää **pahoinpitelyn tunnusmerkistön**

on kyseessä silloin, kun oppilas lyö tai potkii toista, kaataa toisen maahan, työntää toisen päin seinää, puree, raapii, vetää toista hiuksista tai muuten aiheuttaa toiselle kipua tai vammaa, taikka väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä. RL 21:5§, virallisen syytteen alainen teko.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus hätäkeskuksen kautta poliisille
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta

Lainvastainen teko, joka täyttää **laittoman uhkauksen tunnusmerkistön**

on kyseessä silloin, kun oppilas uhkaa toista rikoksella siten, että uhatulla on perusteltu syy olettaa joutuvansa rikoksen uhriksi. RL 25:7§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Uhatun turvallisuuden varmistaminen
- Jatkotoimet ja ennaltaehkäisyn varmistaminen
- Tarvittaessa ilmoitus poliisille teon jatkuessa

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta

Lainvastainen teko, joka täyttää **varkauden tai näpistyksen tunnusmerkistön**

on kyseessä silloin, kun oppilas anastaa toisen omaisuutta. RL 28: 1 ja 3§, anastetun omaisuuden arvosta riippuen virallisen syytteen alainen rikos tai asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Ilmoitus poliisille (esimerkiksi kauppaliikkeet ilmoittavat näpistykset aina poliisille)

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai vankeutta enintään vuodeksi ja kuudeksi kuukaudeksi

Lainvastainen teko, joka täyttää **vahingon teon tunnusmerkistön**

on kyseessä silloin, kun oppilas rikkoo tahallaan toisen omaisuutta tai aiheuttaa niin ikään tahallaan muutoin omaisuusvahingon. RL 35:1§, asianomistajarikos

Toimenpiteet

- Toiminnan välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Ilmoitus poliisille mikäli teko jatkuu

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko tai enintään vuosi vankeutta

Lainvastainen teko, joka täyttää yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas julkaisee toisesta tiedotusvälineissä halventavia tai pilkkaavia kuvia tai muita tietoja tai muulla tavoin julkaisee sellaisia suuren joukon tietoon, esim. netin keskusteluryhmissä. RL 24:8§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Toiminnan välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko

Lainvastainen teko, joka täyttää kunnianloukkauksen tunnusmerkistön

on kyseessä silloin, kun oppilas levittää julkisesti perätöntä tietoa, joka on omiaan aiheuttamaan toiselle vahinkoa, kärsimystä tai muuten halventaa häntä taikka muuten julkisesti halventaa toista. RL 24:9§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko

Lainvastainen teko, joka täyttää viestintäsalaisuuden loukkauksen tunnusmerkistön

on kyseessä silloin, kun oppilas avaa luvatta toisen matkapuhelimen tai tietokoneen ja hankkii tietoa niissä olevista viesteistä, kuvista tai muusta materiaalista. RL 38:3§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta

Lainvastainen teko, joka täyttää identiteettivarkauden tunnusmerkistön

on kyseessä silloin, kun oppilas esiintyy toisen matkapuhelimella tai nettiosoitteella tämän tiedoilla keskusteluryhmissä tai muissa vastaavissa foorumeissa. RL 38:9a§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko

Lainvastainen teko, joka täyttää viestintärauhan rikkomisen tunnusmerkistön

on kyseessä silloin, kun oppilas häirintätarkoituksessa, vastoin toisen tahtoa soittaa tai lähettää lukuisia viestejä tälle, tilaa pilapuheluita tai muutoin merkittävästi häiritsee sähköisten viestinten kautta. RL 24:1a§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko tai enintään 6kk vankeutta

Lainvastainen teko, joka täyttää **salakuuntelun** tunnusmerkistön

on kyseessä silloin, kun oppilas tallentaa salaa sellaisia toisten keskusteluja, jotka eivät ole tarkoitettu hänen tietoonsa, eivätkä puhujat ole voineet olettaa ulkopuolisten kuulevan heidän puheitaan. RL24:5§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikille osapuolille ja heidän huoltajilleen, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko on 15 vuotta täyttäneelle sakko tai enintään vuosi vankeutta

Lainvastainen teko, joka täyttää **salakatselun** tunnusmerkistön

on kyseessä silloin, kun oppilas kuvaa salaa henkilöä koulussa, käymälässä, pukuhuoneessa tai muussa vastaavassa paikassa kuvattavan yksityisyyttä loukaten. RL 24:6§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikille osapuolille ja heidän huoltajilleen, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko on 15 vuotta täyttäneelle sakko tai enintään vuosi vankeutta

Lainvastainen teko, joka täyttää **vainoamisen** tunnusmerkistön

on kyseessä silloin, kun oppilas toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten oikeudettomasti vainoaa toista vastoin tämän tahtoa siten, että se on omiaan aiheuttamaan pelkoa tai ahdistusta. RL 25:7a§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet

- Teon välitön keskeyttäminen
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille, jotka käyttävät oppilaan puhevaltaa
- Koulun jatkotoimet, mikäli ei rikosilmoitusta

Rangaistusasteikko on 15 vuotta täyttäneelle sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta

Teot, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkistöä mutta jotka **voivat vahingoittaa lapsen tai nuoren terveyttä ja hyvinvointia**

Tällaisia tekoja ovat eristäminen, vähättely, aliarvioiminen, nimittely, yllyttäminen itsemurhaan sekä erilaiset ilmeet, eleet ja merkit, joilla halvennetaan toista.

Teko voi muuttua lainvastaiseksi: RL 21:5§ "taikka väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä". Tällöin puhutaan henkisestä väkivallasta.

Alaikäisten rikoksiin puuttuminen – ilmainen verkkokurssi

oppimaa.fi/kurssit

Oppimaa-tuotanto yhteistyössä Eksote ja Kaakkois-Suomen poliisilaitos

Lisätiedot: Helena Lehtimäki helena.lehtimaki@oppimaa.fi

